

Aan het College van Burgemeester en Wethouders
van de gemeente Vlissingen,
Postbus 3000
4380 GV Vlissingen
gemeente@vlissingen.nl

CC Gemeenteraad griffie@vlissingen.nl
CC Gemeentelijke Monumentencommissie m.overbeeke@vlissingen.nl

Amsterdam, 29 mei 2024

Onderwerp: Nollebos / Westduin Vlissingen; Raadsvergadering 30 mei 2024

Geacht college,

Wij zijn als Nederlandse Tuinenstichting benaderd door de Stichting Van Woelderenspark, omdat deze zich ernstig zorgen maakt over de toekomstige bouwplannen die in het Stadspark spelen en die de afgelopen decennia mogelijk zijn gemaakt door uw college en raad.

De Nederlandse Tuinenstichting zet zich – met haar Commissie Groen Erfgoed (CGE) - in voor de bescherming en instandhouding van groen erfgoed. In de vergadering van de CGE dd 22 mei jl. kwam het Stadspark in Vlissingen, het zogenaamde Nollebos en Westduin, aan de orde. Omdat het daarbij gaat om twee cultuurhistorisch waardevolle gebieden hebben wij ons hierin verdiept en ons laten informeren door de Stichting Van Woelderenspark.

Nederlandse Tuinenstichting
Nieuwezijds Kolk 28, 1012 PV Amsterdam
info@tuinenstichting.nl
www.tuinenstichting.nl

We hebben begrepen, dat er bouwactiviteiten zijn gepland op de locatie van een voormalige sauna, die begin jaren '80 werd gebouwd. Die bouwplannen zijn destijds door de gewaardeerde Vlissinger Piet Hardenberg in gang gezet; voor dit geringe bouwwerk bestond toen politiek draagvlak.

Maar in de loop van de jaren is er blijkbaar ruimte gegroeid, letterlijk en figuurlijk, om in de toekomst op die plek een fors Wellness-centrum met logies te realiseren.

We vestigen uw aandacht graag op de “Gids voor Nederlandse Tuin- en landschapsarchitectuur”, waarin het Nollebos wordt beschreven:

“Het gebied Nollebos / Westduin is een aaneengesloten recreatiegebied met zeer veel verschillende voorzieningen, zoals een wandelroute, een jeu-de-boulebaan, een knuppelpad door een moerasgedeelte en een visplaats. Hoewel het bos relatief jong is, maakt dit gebied een besloten indruk. Dit wordt mede veroorzaakt door de hoge zeedijk aan de westzijde, die direct aan het Nollebos grenst en tevens voor windbeschutting zorgt. Deze dijk is na de Tweede Wereldoorlog gebouwd, aangezien hier één van de vier doorbraken lag waarmee Walcheren in 1944 door de geallieerden werd geïndundeerd teneinde de Duitse bezetter te verdrijven.

Het Nollebos dankt zijn naam aan het voormalige fort de Nolle, dat hier tot aan de oorlog lag en dat behoorde tot het stelsel van verdedigingswerken rondom de stad Vlissingen. Het huidige patroon van kreken is plaatselijk nog enigszins gerelateerd aan de brede gracht, die eertijds nog rondom het fort lag. Het merendeel van de waterpartijen stamt echter uit de tijd van de inundatie.”

In de tijd dat deze gids is geschreven (2000), was de kwaliteit van de tuin- en landschapsarchitectuur van het Nollenbos dus al onderkend. Westduin daarentegen, dat in de jaren '80 van een landbouwgebied werd getransformeerd tot een recreatiegebied, werd toen nog niet op waarde geschat. Sinds kort is echter ook landelijk steeds meer waardering ontstaan voor de zogenaamde Post-65 periode, waarin veel groengebieden zijn ontworpen, gerelateerd aan de bouwexplosie van toen en gericht op recreatie voor de vele jonge gezinnen. Zo is ook Westduin rond 1980 ontworpen door de landschapsarchitect Michiel den Ruijter, ook bekend van meerdere Floriadeterreinen.

We constateren nu dat in de beide terreinen door hun lange en intensieve historie vele cultuurhistorische waarden zijn ontwikkeld, die in het verleden wellicht niet voldoende zijn onderkend. Op rij gezet gaat het in het gebied Nollebos / Westduin om de volgende waarden:

- in het Nollebos liggen onder de grond nog de fundamenten van een klein 13^e eeuws Middeleeuws kasteel, later uitgebouwd tot de Buitenplaats Zwanenburg. Deze plek ligt op circa 100 meter van de locatie waar een projectontwikkelaar inmiddels grond heeft aangekocht. Een groot deel van de gracht met water is nog duidelijk te zien. Er is hier dus sprake van **hoge archeologische waarden**, die zorgvuldig moeten worden onderzocht voor er in de toekomst gebouwd gaat worden. En vanwege de nog aanwezige gracht kunnen we ook spreken van **landschappelijke waarden**.

- Op en rond het vroegere Fort de Nolle uit begin 19^e eeuw werd in 1925 het Stadspark (het Nollebos) aangelegd. Opdrachtgever was de toenmalige burgemeester Carel Albert van Woelderen, die het park als een sociaal element voor de bewoners van de stad zag; volgend jaar is dat precies 100 jaar geleden. De uitvoering geschiedde in het kader van een werkgelegenheidsproject. Het park is door de oorlog grotendeels verwoest, maar ter herinnering aan Van Woelderen is in het Nollenbos een kunstwerk ter ere van hem geplaatst. We kunnen stellen dat het kunstwerk een **artistieke maar vooral ook historische waarde bezit**.
- De dijk die het park en Walcheren beschermde, werd in de Tweede Wereldoorlog door geallieerde vliegtuigen gebombardeerd waardoor het zeewater een jaar lang vrije doorgang kon krijgen met als gevolg diepe geulen en krekens die nu nog zichtbaar zijn. De krekens die er nog zijn, bezitten m.a.w. **historische waarden**: ze vertellen het verhaal van de inundatie van Walcheren. Door hun decennialange aanwezigheid hebben ze inmiddels ook **grote landschappelijke waarden** gekregen.
- Andere cultuurhistorische waarden vinden we in de restanten van de Atlantik wall. Dit zijn overblijfselen uit de periode 1940-45, waarin de grootheidswaanzin van de Duitse bezetter naar voren komt: de aanleg langs de hele Europese kust van een sluitend verdedigingswerk. Het gaat om diverse bunkers en de restanten van een tankgracht. Er is daardoor sprake van zowel **militair als van landschappelijk erfgoed**.
- Vervolgens heeft het aangrenzende Westduin in de jaren '70 een impuls gekregen door het werk van die hierboven al genoemde gerenommeerde landschapsarchitect Michiel den Ruijter. Als inmiddels erkend **Post-65 erfgoed** worden de ontwerpen van deze landschapsarchitect inmiddels ook hoog aangeslagen.
- Naast de aanwezige cultuurhistorische waarden zijn door de decennialange geschiedenis van het recreatiegebied uiteraard ook veel **natuur- en biodiversiteitswaarden** ontstaan ook door de aanwezigheid van kwelwater met haar zilte plantensoorten in een bebouwde kom. Dit is niet ons vakgebied, dus daar zullen wij verder niet op ingaan.

Wij verzoeken u dringend om genoemde waarden zorgvuldig mee te wegen in uw besluitvorming. Dat hier sprake is van een zeer bijzonder natuurgebied met een rijke geschiedenis, is duidelijk. De aanwezige cultuurhistorische relicten versterken de hoge kwaliteit van het natuurgebied ten zeerste. Plekken zoals deze zijn inmiddels uniek in Nederland en Vlissingen zou er trots op kunnen en moeten zijn!

We zijn ons er steeds meer van bewust dat bouwen in natuurgebieden tegenwoordig niet wenselijk is. Vlissingen verdient iets anders dan een groot Wellness-centrum in een natuurgebied. Bovendien druist dit plan ernstig in tegen de sociale gedachte dat beide locaties zijn aangelegd voor de recreatie van de Vlissingse bevolking. Het kan toch niet de bedoeling zijn dat de gemeente dit aspect negeert ten gunste van de belangen van een projectontwikkelaar?

Wij vragen u daarom het lang geleden ingezette bouwproces rond de sauna te stoppen. Tegelijkertijd doen we hierbij een aanvraag om het gebied Het Nollebos en Westduin aan te wijzen tot gemeentelijk monument. Alleen door een dergelijke bescherming is het gebied voor de toekomst veilig, zodat aantasting ervan kan worden voorkomen. Een motivering voor die aanwijzing hebben wij in deze brief verwoord.

Met vriendelijke groet,
Nederlandse Tuinenstichting

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Kheks', with a horizontal line underneath.

C. Lever, voorzitter

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'A.W. Tromp', with a horizontal line underneath.

A.W. Tromp, bestuurslid, voorzitter CGE

CC W. Pijbes, Raad van Advies NTs